

Nr 129.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner å allmänna indragningsstuten åt änkor efter vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 12 februari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—7:o hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga inkomna framställningar angående beredande av pension åt änkor efter vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer samt anför därvid följande:

1:o.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd, den 10 februari 1925 dagtecknad skrift har försvarsverkens civila personals förbund gjort framställning om beredande av pension åt nedannämnda änkor efter avlidna daglönare vid flottans varv i Karlskrona, nämligen Sven Peter Johanssons änka Kristina

*Ang. pension
åt änkor
efter vissa
daglönare
vid flottans
varv i
Karlskrona.*

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 106 häft. (Nr 129.) 376 26 1

Albertina Johansson, Petter August Viktor Karlssons änka Gerda Matilda Karlsson, Johan Alfred Anderssons änka Frida Charlotta Andersson, Hans Ottossons änka Maria Charlotta Ottosson, Sven Otto (Svensson) Alexanderssons änka Hilda Maria Alexandersson, Johan Erik Oscar Karlssons änka Karolina Karlsson, Sven Anderssons änka Ingrid Andersson, Ernst Gustaf Hellströms änka Hilda Kristina Hellström, Karl Vilhelm Dahlströms änka Wilhelmina Dahlström, Viktor Emanuel Nilssons änka Ellen Sofia Nilsson, Karl August Olssons änka Hilda Ottilia Olsson och Axel Vilhelm Strömblads änka Elina Amalia Strömblad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sven Peter Johansson varit anställd såsom daglönare vid varvet under tiden den 14 april 1892—den 31 december 1922; att han avlidit den 19 juli 1923 och efterlämnat änkan Kristina Albertina Johansson, född den 2 januari 1866, som på grund av sjukdom (ögonsjukdom med höggradigt nedsatt synförmåga) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig; samt att stärbhuset äger fast egendom till ett taxeringsvärde av 4,500 kronor, vilken fastighet dock besväras av inteckningar å sammanlagt 3,100 kronor;

att Petter August Viktor Karlsson varit anställd såsom daglönare vid varvet från och med den 11 oktober 1900 intill sin död den 27 augusti 1920; att han efterlämnat änkan Gerda Matilda Karlsson, född den 1 augusti 1881, och 10 barn, födda 1904—1919, därav 6 under 16 år; samt att änkan, vilkens arbetsförmåga är i hög grad nedsatt på grund av sjukdom (magsår), åtnjuter fattigvårdsunderstöd sedan den 1 maj 1921 för sig själv med 15 kronor i månaden och för sina 5 yngsta barn med likaledes 15 kronor i månaden för vart och ett av dem;

att Johan Alfred Andersson varit anställd såsom daglönare vid varvet från och med den 1 december 1881 intill sin död den 13 augusti 1924; att han efterlämnat änkan Frida Charlotta Andersson, född den 18 maj 1873, vilkens arbetsförmåga på grund av sjukdom (höggradig nervsvaghet) är i hög grad nedsatt; samt att stärbhuset äger fast egendom till ett taxeringsvärde av 8,000 kronor, vilken fastighet dock besväras av inteckningar å sammanlagt 5,500 kronor;

att Hans Ottosson varit anställd vid flottan från och med den 1 maj 1890 till och med den 12 april 1894 och därefter såsom daglönare vid varvet från sistnämnda dag intill sin död den 13 april 1922; att han efterlämnat änkan Maria Charlotta Ottosson, född den 8 februari 1875, samt 4 barn under 18 år; att änkan, vilkens arbetsförmåga på grund av sjukdom (dövhet med yrsel) är nedsatt, sedan den 1 augusti 1922 åtnjuter fattigvårdsunderstöd för 3 av barnen med 12 kronor i månaden för ett vart av dem; samt att det fjärde barnet, en sinnessjuk dotter, åtnjuter full försörjning på det allmännas bekostnad;

att Sven Otto (Svensson) Alexandersson varit anställd vid varvet från och med den 30 augusti 1897 intill sin död den 30 september 1919;

att han efterlämnat änkan Hilda Maria Alexandersson, född den 30 september 1868, och ett barn under 18 år; samt att änkan, som på grund av sjukdom (blodpropp jämte bensår) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig, sedan den 1 maj 1920 åtnjutit understöd, vilket numera uppgår till 20 kronor i månaden;

att Johan Erik Oscar Karlsson varit anställd som daglönare vid varvet från och med den 13 april 1893 intill sin död den 22 maj 1924; att han efterlämnat änkan Karolina Karlsson, född den 1 februari 1875, och ett barn under 16 år; samt att änkan, som på grund av sjukdom (kronisk ledgångsreumatism) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig, åtnjuter fattigvårdsunderstöd för barnet sedan den 1 oktober 1924 med 15 kronor i månaden och för sig själv sedan den 1 april 1925 med likaledes 15 kronor i månaden;

att Sven Andersson varit anställd såsom daglönare vid varvet från och med den 16 april 1894 intill sin död den 16 januari 1918; att han efterlämnat änkan Ingrid Andersson, född den 4 februari 1864; samt att hon, som på grund av sjukdom (astma med hjärtsvaghet) är oförmögen till allt arbete, sedan den 1 mars 1918 åtnjuter fattigvårdsunderstöd, vilket numera uppgår till 20 kronor i månaden;

att Ernst Gustaf Hellström varit anställd såsom daglönare vid varvet från och med den 8 juli 1885 intill sin död den 27 mars 1913; att han efterlämnat änkan Hilda Kristina Hellström, född den 16 april 1868, och ett barn under 16 år; samt att änkan, som på grund av sjukdom (ledgångsreumatism, gallsten och åderbräck) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig, sedan den 1 maj 1913 åtnjuter fattigvårdsunderstöd för sig själv och barnet, utgående med respektive 15 kronor och 10 kronor i månaden;

att Karl Vilhelm Dahlström varit anställd dels vid Pontonjärbataljonen under tiden den 9 mars 1881—den 9 mars 1885, dels såsom daglönare vid varvet från och med den 4 januari 1897 intill sin död den 11 augusti 1924; att han efterlämnat änkan Wilhelmina Dahlström, född den 21 oktober 1859; samt att hon, som på grund av sjukdom (åderförkalkning) är fullständigt oförmögen till arbete, icke åtnjuter något fattigvårdsunderstöd;

att Viktor Emanuel Nilsson varit anställd dels vid sjömanskåren under tiden den 31 augusti 1890—den 29 augusti 1898, dels såsom daglönare vid varvet från och med den 1 september 1898 intill sin död den 30 oktober 1921; att han efterlämnat änkan Ellen Sofia Nilsson, född den 8 januari 1873, och 3 barn under 16 år; samt att änkan, som på grund av sjukdom (nervsvaghet) har i hög grad nedsatt arbetsförmåga, sedan den 1 juni 1922 åtnjutit fattigvårdsunderstöd för barnen, vilket numera utgår med 10 kronor i månaden för vart och ett av dem;

att Karl August Olsson varit anställd såsom daglönare vid varvet från och med den 4 december 1905 intill sin död den 6 januari 1922; att

han efterlämnat änkan Hilda Ottilia Olsson, född den 14 december 1874, och 3 barn under 16 år; samt att änkan, som på grund av sjukdom (fallandesjuka) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig, sedan den 25 januari 1922 för sig och sina barn åtnjutit fattigvårdsunderstöd, vilket numera utgår med, för månad räknat, 10 kronor för henne själv och 15 kronor för vart och ett av de två yngsta av barnen;

att Axel Vilhelm Strömblad varit anställd såsom daglönare vid varvet under tiden den 14 juni 1898—den 30 september 1899, då han på egen begäran beviljades avsked, samt från och med den 11 april 1900 intill sin död den 11 april 1918; att han efterlämnat änkan Elina Amalia Strömblad, född den 25 oktober 1872; samt att hon, som på grund av sjukdom (hjärtfel och kronisk ledgångsreumatism) är oförmögen till sådant arbete, varmed hon kan försörja sig, sedan den 1 juni 1918 åtnjuter fattigvårdsunderstöd med 10 kronor i månaden.

Marinförvaltningen har avgivit utlåtande i ärendet och därvid framhållit, att ingen av de ifrågavarande daglönaränkorna vore taxerad för inkomst och förmögenhet, men att två av stärbhusen efter de avlidna daglönarna vore antecknade såsom ägare av fast egendom till värde utöver inteckningar av respektive 1,400 kronor och 2,500 kronor. Dessa daglönare hade emellertid tjänat kronan i respektive mera än 30 och mera än 42 år, och det syntes därför marinförvaltningen skäligt, att något årligt understöd tilldelades ifrågavarande daglönares änkor, vilka vid en ålder, överstigande 50 år, på grund av sjukdom saknade förmåga att genom arbete försörja sig. Några av de avlidna daglönarna hade jämförelsevis kort tid varit i statens tjänst, eller ned till 16 år, och en av änkorna hade icke uppnått 45 års ålder, men de synnerligen ömmande omständigheter, som föreläge i dessa fall, syntes påkalla, att staten bistode de avlidna stats-tjänarnas efterlevande. De av änkorna, vilka icke avsetts i vad sålunda anförts, vore ålderstigna och på grund av sjuklighet oförmögna att försörja sig genom arbete samt saknade tillgångar, och då därtill komme, att deras män i lång tid tjänat staten, syntes de böra beredas något årligt understöd. På grund härav hemställde marinförvaltningen, att till riksdagen måtte avlätas framställning om beredande åt samtliga ifrågavarande änkor av ett årligt understöd, vilket, i likhet med vad riksdagen förut medgivit daglönaränkor (skrivelserna nr 322, punkt 19, år 1923, och nr 108, punkt 9, år 1924), syntes för envar av dem böra sättas till 200 kronor att utgå från och med den 1 januari 1925.

Statskontoret, som avgivit utlåtande i ärendet, har anført, att ämbetsverket icke hade något att erinra mot bifall till förevarande ansökning i enlighet med marinförvaltningens hemställan. Dock syntes, i likhet med vad i analog fall brukat bestämmas, de ifrågasatta pensionerna böra utgå först från och med det år, då de beviljades (riksdagens skrivelse nr 201 år 1925,

punkt 31) eller sålunda från och med den 1 januari 1926. Emellertid tilläte sig statskontoret erinra, att en reglering av samtliga tjänstepensioner ägt rum enligt beslut av 1925 års riksdag. Vid ifrågavarande reglering hade det därjämte förutsatts, att alla de tjänstepensioner, som efter år 1925 komme att beviljas av riksdagen, fastställdes till reglerade belopp. Genomfördes denna princip, skulle härav följa, att vid sist omnämnda pensioner pensionstillägg ej skulle utgå och dyrtidstillägg endast med reducerat belopp. Enligt statskontorets förmenande skulle det innebära viss fördel, om sistberörda förhållande kunde komma att gälla samtliga av riksdagen beviljade pensioner, ity att härigenom större enhetlighet skulle uppstå vid behandlingen av pensionerna från allmänna indragningsstaten. För att ernå detta mål borde varje pension, som hädanefter beviljades av riksdagen, avpassas till sådant belopp, att i själva pensionen inginge ekvivalent för pensionstillägg och för skillnaden mellan oreducerat och reducerat dyrtidstillägg. Änkepensioner till nu föreslaget belopp av 200 kronor utginge, pensionstillägg och oreducerat dyrtidstillägg inberäknat, med 461 kronor om året, vilket motsvarade en pension på 333 kronor jämte därå belöpande reducerat dyrtidstillägg. I likhet med vad i § 5 av kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) föreskrivits beträffande ny tjänstepension, torde nyssberörda belopp böra avrundas nedåt till närmaste med tolv jämt delbara summa, eller sålunda till 324 kronor, som alltså syntes vara det belopp, vilket enligt vad ovan anförts borde hos riksdagen utverkas såsom pension åt en var av nu ifrågavarande änkor. Därest den sålunda använda beräkningsgrunden godtoges för bestämmande i allmänhet av beloppet av riksdagspensioner åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, syntes det nödvändigt att — då i pensionsbeloppet inginge dels pensionstillägg och dels ett belopp, motsvarande skillnaden mellan oreducerat och reducerat dyrtidstillägg — till kungörelserna den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (nr 267) och den 15 juni 1922 angående pensionstillägg åt dylika pensionärer (nr 361) fogades föreskrift av innehåll att pensionär, som i berörda författningar avsåges och senare än vid 1925 års riksdag fått pensionen sig tillerkänd genom särskilt beslut av riksdagen, finge endast under förutsättning av särskilt medgivande av riksdagen åtnjuta pensionstillägg enligt sistnämnda kungörelse eller dyrtidstillägg enligt dyrtidstilläggs-kungörelsens förmånligare grunder.

Med anledning av vad statskontoret föreslagit rörande ändringar i bestämmelserna om pensionstillägg och dyrtidstillägg åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. har Kungl. Maj:t på chefens för finansdepartementet föredragning den 29 januari 1926 till riksdagen avlätit proposition i ämnet (nr 63).

I likhet med myndigheterna finner jag mig böra tillstyrka, att här ifrågavarande änkor efter avlidna daglönare vid flottans varv i Karlskrona må

komma i åtnjutande av pension. Beträffande såväl pensionsbeloppens storlek som den tidpunkt, från vilken pensionerna må utgå, ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att nedannämnda änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, nämligen Sven Peter Johanssons änka Kristina Albertina Johansson, Petter August Viktor Karlssons änka Gerda Matilda Karlsson, Johan Alfred Anderssons änka Frida Charlotta Andersson, Hans Ottossons änka Maria Charlotta Ottosson, Sven Otto (Svensson) Alexanderssons änka Hilda Maria Alexandersson, Johan Erik Oscar Karlssons änka Karolina Karlsson, Sven Anderssons änka Ingrid Andersson, Ernst Gustaf Hellströms änka Hilda Kristina Hellström, Karl Vilhelm Dahlströms änka Wilhelmina Dahlström, Viktor Emanuel Nilssons änka Ellen Sofia Nilsson, Karl August Olssons änka Hilda Ottilia Olsson och Axel Vilhelm Strömblads änka Elina Amalia Strömblad, må från och med den 1 januari 1926 komma i åtnjutande av årliga pensioner å allmänna indragningsstaten till belopp av 324 kronor för envar, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd.

2:o.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 september 1925 har *chefen för Vendes artilleriregemente* gjort framställning om beredande av pension åt mösskräddaren Lars Johan Åkerholms änka Anna Augusta Åkerholm, född Nordström.

Ang. pension
åt änkan
Anna Augusta
Åkerholm,
född Nord-
ström.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lars Johan Åkerholm, vilken avled den 28 januari 1919, alltsedan år 1871 och till sin död utfört mösskrädderiarbete för Vendes artilleriregementes räkning; att Åkerholm, som icke varit fast anställd vid regementet, verkställt arbetet i sitt hem och mot betalning per styck; att arbetet i fråga utgjort Åkerholms utslutande sysselsättning under förenämnda tid av omkring 48 år; samt att Åkerholm alltsedan år 1881 i arbetet biträtts av sin hustru, vilken efter mannens död fortsatt med utförande av reparationer utav mössor för regementet.

Chefen för första arméfördelningen har tillstyrkt den gjorda framställningen.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens intendentsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit, att då riksdagen vid flera föregående tillfällen medgivit, att arbete, som för truppförbands räkning utförts å vederbörande arbetares egen verkstad eller i

hemmet, finge honom tillgodoräknas för erhållande av pension, Åkerholm syntes böra i pensionshänseende likställas med de vid truppförband fast anställda arbetare.

Vidare har departementet anfört, att, då Lars Johan Åkerholm arbetat för kronans räkning under en tid av mera än 48 år samt jämväl hans änka under en följd av år utfört arbete för kronan, departementet funne det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att något understöd från statens sida i form av pension bereddtes Åkerholms efterlämnade änka, vilken uppnått en levnadsålder överstigande 69 år samt vore försvagad till hälsan och befunde sig i fattiga levnadsomständigheter. I fråga om storleken av dylikt understöd ansåge departementet, att, då riksdagen vid flera tillfällen beviljat änkor efter med Åkerholm likställda arbetare i lantförsvarets tjänst årliga understöd till belopp av 300 kronor, understödet jämväl till änkan Åkerholm borde utgå med ett belopp av 300 kronor för år. Med anledning av vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkan Åkerholm finge från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 300 kronor.

Statskontoret, som avgivit utlåtande i ärendet, har anfört, att ämbetsverket icke funnit anledning till erinran mot framställning om pension åt änkan Åkerholm. Emellertid syntes till det av arméförvaltningens intendantsdepartement föreslagna pensionsbeloppet böra läggas ett mot pensions-tillägg och skillnaden mellan oreducerat och reducerat dyrtidstillägg svarande belopp. I enlighet härmed skulle pensionen i förevarande fall komma att utgöra 444 kronor.

I likhet med myndigheterna anser jag mig böra tillstyrka framställning till riksdagen om beredande av pension åt änkan Åkerholm. I fråga om storleken av pensionens belopp ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva.

att mösskräddaren Lars Johan Åkerholms änka Anna Augusta Åkerholm, född Nordström, må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

• 3:o.

Uti skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 12 maj 1925 har *fortifikationsbefälhavaren i Karlsborg* gjort framställning om beredande av pension åt förre arbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad, vallmästaren Claes Linus Johanssons änka Johanna Maria Johansson, född Johansson.

Ang.
pension åt
änkan
Johanna
Maria Johans-
son, född
Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Claes Linus Johansson av 1924 års riksdag beviljats en årlig pension av 600 kronor, att utgå från och med den 1 december 1923; att han avlidit redan den 25 december 1924; att änkan Johansson är född den 16 september 1862; samt att hon ej har några tillgångar och ej kan försörja sig genom eget arbete, då hon är klen till hälsan och på grund av sin ålder mindre arbetsför.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t anført, att departementet ansåge billigt, att änkan Johansson genom pension bereddes någon hjälp till livsuppehälle under hennes återstående livstid. Med hänsyn till de belopp, riksdagen förut beviljat i pension till änkor efter med Claes Linus Johansson likställda arbetare i statens tjänst, ansåge sig departementet böra föreslå, att pensionen bestämdes till 300 kronor om året. Fortifikationsdepartementet hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja änkan Johansson under hennes återstående livstid en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1925.

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet och därvid under erinran, att riksdagen i ett stort antal fall beviljat understöd från allmänna indragningsstaten åt änkor efter arbetare i statens tjänst, tillstyrkt, att sådant understöd måtte utverkas jämväl åt änkan Johansson. Det föreslagna pensionsbeloppet, 300 kronor, syntes likväl böra regleras, så att det innefattade ekvivalent för pensionstillägg och skillnaden mellan oreducerat och reducerat dyrtidstillägg. I enlighet härmed syntes den ifrågasatta pensionen böra beviljas med ett belopp av 444 kronor.

Även jag finner billighetsskäl tala för att änkan Johansson beredes någon pension av statsmedel. Pensionens belopp torde böra beräknas på sätt statskontoret föreslagit och utgå från och med den 1 januari 1926.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre arbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad, vallmästaren Claes Linus Johanssons änka Johanna Maria Johansson, född Johansson, må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

4:o.

Uti en till arméförvaltningens fortifikationsdepartement ställd, den 9 december 1925 dagtecknad skrift har skogvaktaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Ludvig Petterssons änka Augusta Pettersson, född Pettersson, anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ludvig Pettersson av 1908 års riksdag beviljats en årlig pension av 300 kronor; att Pettersson avlidit redan under år 1909; samt att änkan Pettersson, som är född den 28 juni 1856, ej äger andra tillgångar än en folkpension av 29 kronor 60 öre i kvartalet samt bostadsförmån i en henne och hennes dotter tillhörig stuga.

Ang.
pension åt
änkan
Augusta
Pettersson,
född Petters-
son.

Fortifikationsbefälhavaren i Karlsborg har tillstyrkt ansökningen.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t anfört, att departementet funne det billigt, att änkan Pettersson genom pension bereddes någon hjälp till livsuppehälle under hennes återstående livstid. Med hänsyn till de belopp, riksdagen förut beviljat i pension till änkor efter i statens tjänst anställda arbetare, ansåge departementet sig härutinnan böra föreslå, att pensionen bestämdes till 300 kronor om året. Fortifikationsdepartementet hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragingsstaten bevilja änkan Pettersson under hennes återstående livstid en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1926.

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, att, då det förhållandet, att förre skogvaktaren Pettersson avlidit redan under år 1909, icke torde böra utgöra hinder för tillerkännande av pension åt hans änka, samt i detta fall ömmande omständigheter finge anses föreligga, statskontoret icke hade något att erinra mot bifall till förevarande framställning på det sätt, arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreslagit. Emellertid torde det av fortifikationsdepartementet ifrågasatta pensionsbeloppet, 300 kronor, böra omräknas till sådant belopp, att i detsamma inginge ekvivalent för pensionstillägg och skillnaden mellan reducerat och oreducerat dyrtidstillägg. Då oreglerad änkepension å 300 kronor motsvarades av en reglerad sådan å 444 kronor, tillstyrkte statskontoret, att åt änkan Pettersson utverkades pension å sistnämnda belopp, att utgå från och med den 1 januari 1926 och så länge hon förbleve i sitt änkestånd.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit anser jag mig böra tillstyrka, att pension beredes änkan Pettersson. Jag ansluter mig beträffande pensionsbeloppets storlek till vad statskontoret härutinnan föreslagit.

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 106 häft. (Nr 129.) 376 26 2

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att skogvaktaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Ludvig Petterssons änka Augusta Pettersson, född Pettersson, må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

5:o.

Ang. pension
åt änkan
Hilda Amalia
Olsson, född
Cedergren.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift har daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Carl Olof Olssons änka Hilda Amalia Olsson, född Cedergren, anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd på grund av skada, som hon vid anställning i Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning ådragit sig den 27 mars 1905.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att daglönaren Olsson, efter att tidigare hava haft anställning vid Svea artilleriregemente, varit anställd vid ingenjördepartementet från och med den 9 april 1883 till och med den 29 april 1911, då han avgick med pension; att hans änka, som är född den 13 november 1861, genom olycksfall vid arbete i Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning fått sin arbetsförmåga i hög grad nedsatt; att hon vid tidpunkten för olycksfallet omkring två år varit anställd vid tvättinrättningen; att hon sedan mannens död år 1924 endast haft sin pension från allmänna pensionsförsäkringen — omkring 130 kronor om året — att leva av; samt att hon har två fullvuxna barn, en son och en dotter, vilka dock icke kunna lämna något bidrag till moderns uppehälle.

Marinförvaltningen har avgivit utlåtande i ärendet och därvid meddelat, att änkan Olsson enligt av riksförsäkringsanstalten förebragt utredning icke vore berättigad till ersättning för skada i anledning av olycksfallet. Med hänsyn till att såväl änkan Olsson som hennes man varit anställda i kronans tjänst, den sistnämnde under en tjänstetid av omkring 37 $\frac{1}{2}$ år, och hon nu levde i betryckta omständigheter, syntes det marinförvaltningen skäligt, att hon i likhet med andra daglönaränkor, vilka efter framställning av Kungl. Maj:t eller av enskilda motionärer beviljats årligt understöd från allmänna indragningsstaten, bereddes dylikt understöd till belopp av 200 kronor. På grund härav hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkan Olsson finge från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 200 kronor.

Statskontoret, som yttrat sig i ärendet, har anfört, att ämbetsverket i likhet med marinförvaltningen ansåge goda skäl föreligga för beredande

av någon pension åt änkan Olsson. Marinförvaltningen hade föreslagit, att pensionsbeloppet måtte bestämmas till 200 kronor, vilket belopp tillerkänts andra daglönaränkor. Då beloppet emellertid icke avpassats med hänsyn till av 1925 års riksdag godkända grunder för framtida pensionering, torde detsamma böra ökas till 336 kronor.

Även jag finner mig böra tillstyrka, att pension beredes änkan Olsson, att utgå från och med den 1 januari 1926. Vad angår storleken av pensionsbeloppet, torde detsamma, i överensstämmelse med vad under punkten 1:o för liknande fall föreslagits, böra bestämmas till 324 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva.

att daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Carl Olof Olssons änka Hilda Amalia Olsson, född Cedergren, må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 324 kronor.

6:o.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift har månadslönaren vid flottans varv i Karlskrona, varvskontoristen därstädes Karl August Berglunds änka Mia Berglund, född Karlsson, anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd.

*Ang. pension
åt änkan
Mia Berg-
lund, född
Karlsson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Karl August Berglund varit anställd såsom daglönare och månadslönare vid varvets byggnadsdepartement från och med den 22 november 1910 till sin död den 12 mars 1924; att han vid dödstillfället uppbar avlöning med 2,388 kronor för år jämte dyrtidstillägg efter de grunder, som gälla för oreglerade verk; att företagen bouppteckning efter den avlidne utvisade en behållning av 5,819 kronor 53 öre, varav vid sedermera företaget arvsskifte mellan Berglunds änka och dotter av då återstående kapitalbehållning ett belopp av 2,068 kronor 88 öre tillkommit dem vardera; samt att änkan Berglund, som på grund av sjukdom är oförmögen att genom arbete försörja sig, är i behövande omständigheter.

Varvschefen vid flottans station i Karlskrona har i avgivet yttrande anfört, bland annat, att jämlikt reglementet för flottans pensionskassa, § 2 mom. 2, månadslönare, som enligt förordnande eller kontrakt innehade arvode på stat vid flottan, kunde antagas till delägare i flottans pensionskassa. Emellertid ansåges enligt hävdvunnen tillämpning vad varvets månadslönarestat beträffade endast verkmästare och mästare innehava arvode på stat, och endast för dessa befattningshavare vid sagda stater funnes pensionsbelopp bestämda i ovannämnda reglemente. Till följd härav hade månadslönaren Berglund, som icke innehaft kontrakt såsom

verkmästare eller mästare, icke kunnat bliva antagen till delägare i flottans pensionskassa och således icke varit i tillfälle att grundlägga rätt vare sig till pension för sig själv eller till gratial för efterlevande änka och barn. Därest Berglund kunnat förvärva delägarrätt i flottans pensionskassa, skulle han jämlikt kassans reglemente i gratialhänseende hava tillhört fjärde klassen, i vilken från och med år 1925 gratial utginge med 460 kronor för år. Å gratialbeloppet utginge förhöjning för barn under 21 år med 15 procent för ett barn. För gratialrättens vinnande och bibehållande skulle Berglund givetvis varit skyldig erlagga i reglementet stadgade gratialavgifter. Om möjlighet att vinna delägarskap i flottans pensionskassa stått Berglund öppen, hade han säkerligen icke försummat att begagna sig därav för att dymedelst bereda efterlevande änka och barn fördelen av gratial vid hans frånfälle. Då denna möjlighet varit honom undandragen, syntes, med hänsyn till såväl Berglunds mer än 13-åriga, väl vitsordade tjänstgöring å varvet som ock de små omständigheter, vari hans änka befunno sig, rättvisa och billighet tala för att hon bereddes något understöd av statsmedel.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *marinförvaltningen* uti skrivelse till Kungl. Maj:t erinrat om 1925 års riksdags uttalande i sin skrivelse nr 200, att beviljande av understöd åt efterlevande änkor efter statstjänare, vilka icke haft sådan anställning, att de kunnat grunda familjepension, icke borde förekomma i andra fall än när särskilt ömmande omständigheter vore för handen. Då emellertid änkan Berglund vid en uppnådd levnadsålder av över 60 år och på grund av sjuklighet vore oförmögen att genom arbete försörja sig, och då hon icke hade andra tillgångar än vad som kunde återstå av den obetydliga lott, som tillfallit henne vid år 1924 förrättad bouppteckning efter den avlidne, torde sådana förhållanden föreligga, som enligt riksdagens uttalande borde föranleda statsverket att träda hjälpande emellan. I fråga om storleken av eventuellt understöd syntes det vara skäligt, att understödet finge utgå med ett belopp av 300 kronor för år. Marinförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkan Berglund finge från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

Statskontoret har i ärendet avgivit utlåtande och därvid i likhet med marinförvaltningen funnit det vara med billighet överensstämmande, att något årligt understöd av statsmedel bereddes änkan Berglund. Mot det av marinförvaltningen ifrågasatta pensionsbeloppet hade statskontoret icke annat att erinra, än att detsamma torde böra omräknas till belopp, motsvarande reglerad pension. Pensionen syntes därför böra avpassas till sådant belopp, att i själva pensionen inginge ekvivalent för pensionstillägg

och skillnaden mellan reducerat och oreducerat dyrtidstillägg. Då oreglerad änkepension å 300 kronor motsvarades av en reglerad sådan å 444 kronor, tillstyrkte statskontoret, att åt änkan Berglund utverkades pension å sistnämnda belopp, att utgå från och med den 1 januari 1926 och så länge hon förbleve i sitt änkestånd.

I likhet med myndigheterna anser jag mig böra tillstyrka, att framställning göres till riksdagen om beredande av pension åt änkan Berglund. I fråga om pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till vad statskontoret därutinnan föreslagit.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att månadslönaren vid flottans varv i Karlskrona Karl August Berglunds änka Mia Berglund, född Karlsson, må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

7:o.

Uti skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 14 augusti 1925 har *chefen för arméns intendenturförråd i Stockholm* gjort framställning om utverkande av pension åt avlidne förrädsarbetaren Carl August Jonssons hushållerska Emma Johanna Carlsdotter.

Ang. pension
åt hushållerskan
Emma
Johanna
Carlsdotter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Jonsson, vilken avled den 11 december 1914 i en ålder av i det närmaste 68 år, alltsedan år 1875 och till sin död, eller under en tid av omkring 40 år, varit anställd såsom arbetare vid arméns intendenturförråd i Stockholm; att han under större delen av berörda anställningstid, eller från och med år 1878 och till sin död, sammanbott med hushållerskan Emma Johanna Carlsdotter, som är född den 26 november 1847; att han med henne har tvenne barn, en son, född år 1878, och en dotter, född år 1879; samt att sonen är sjuklig och arbetslös och liksom dottern, vilken är gift, ur stånd att försörja sin moder.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens intendentsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t anført, att då Emma Johanna Carlsdotter, som visserligen enligt uppgift torde åtnjuta pension med 90 kronor för år jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, vore fattig och nödgats mottaga fattigvårdsunderstöd, samt då nu framställning gjorts om utverkande av understöd åt henne, departementet ansåge sig, ehuru med tvekan, böra tillstyrka, att något understöd från allmänna indragningsstaten bereddhes henne för hennes återstående levnad. Såsom stöd för denna sin tillstyrkan finge departementet erinra därom, att 1925 års riksdag på därom av Kungl. Maj:t avlåten proposition nr 159 punkt 8, uti skrivelse den 19 maj 1925, nr 201,

under punkt 35 förklarar, att riksdagen icke velat motsätta sig ett bifall till Kungl. Maj:ts hemställan om pension med 300 kronor för år från allmänna indragningsstaten åt avlidne förre arbetaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Johan Fredrik Björks hushållerska Charlotta Josefina Carlsson. Då Emma Johanna Carlsdotter i pensionshänseende syntes kunna likställas med nyssnämnda hushållerska Charlotta Josefina Carlsson, torde en pension å ett belopp av 300 kronor för år från allmänna indragningsstaten skäligen böra tillerkännas jämväl Emma Johanna Carlsdotter. På grund av vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Emma Johanna Carlsdotter finge från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbleve i sitt nuvarande civilstånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

Statskontoret har i ärendet avgivit utlåtande och därvid anført, att då beträffande hushållerskan Carlsdotter liknande omständigheter föreläge, som föranlett medgivande av 1925 års riksdag, att pension finge utgå till en avlidnen arbetares hushållerska, pension jämväl torde böra beredas hushållerskan Carlsdotter. Det föreslagna pensionsbeloppet, 300 kronor, syntes riktigt avvägt. Statskontoret ville emellertid erinra, att själva pensionen borde avpassas till sådant belopp, att i densamma inginge ekvivalent för pensionstillägg och för skillnaden mellan oreducerat och reducerat dyrtidstillägg. Då oreglerad änkepension å 300 kronor motsvarades av reglerad sådan å 444 kronor, tillstyrkte alltså statskontoret, att åt hushållerskan Carlsdotter utverkades pension å sistnämnda belopp.

Med hänsyn till att riksdagen i liknande fall medgivit, att pension finge utgå till avlidnen arbetares hushållerska, och i betraktande av föreliggande ömmande omständigheter anser jag mig böra tillstyrka, att Emma Johanna Carlsdotter beredes något understöd. Beträffande beloppets storlek ansluter jag mig till vad statskontoret därutinnan föreslagit.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att hushållerskan Emma Johanna Carlsdotter må från och med den 1 januari 1926, så länge hon förbliver i sitt nuvarande civilstånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:0—7:0 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik von Horn.